

Forrás: Sztálin üzenetváltása az Egyesült Államok és Nagy-Britannia kormányfőivel 1941–1945. Első kötet, a W. Churchill-lel és C. Attlee-vel folytatott üzenetváltás (1941. július–1945 november). Budapest, 1958. 298–305.

1. Mikor robbant ki a varsói felkelés, és meddig tartott? Milyen távolságra volt Varsótól a felkelés idején a szovjet hadsereg és milyen távolságra az angol–amerikai hadsereg?
2. Mit tudsz a Honi Hadseregről, amely megindította a felkelést? Ki volt a negyedik üzenetben említett Stanislaw Mikołajczyk? Milyen politikai szerepet játszott később?
3. Hogyan jellemezte Sztálin a Honi Hadsereget, és hogyan ítélte meg a varsói felkelést?
4. Hogyan vélekedett a felkelésről Churchill?
5. Vajon mi volt a Sztálin és Churchill között levő véleménykülönbség oka e kérdésben? Vitassátok meg, hogy melyik fél véleménye volt helytálló katonai szempontból! És politikai szempontból?
6. Milyen konfliktusra világítanak rá az üzenetek? Mikor éleződött ki e konfliktus?
7. A felkelők végül is letették a fegyvert. Elemezd, milyen okok vezettek a felkelés bukásához!
8. Milyen egyéb ügyekről váltott szót e két vezető. Megítélésed szerint ezek fontosabbak vagy kevésbé fontosak voltak, mint a varsói felkelés?

13. DE GAULLE PÁRIZS FELSZABADÍTÁSÁNAK KÉRDÉSÉRŐL (1944. AUGUSZTUS 25.)

Eisenhower⁹, miután a szövetséges haderők ragyogó sikereit illetően dicséreteimet végighallgatta, felvázolta a helyzetet. A 3. Patton-hadsereg a Bradley-hadtesttel az élén folytatja az ellenség üldözését, és két hadoszlopra válva átkelni készül a Szajrán. Az egyik, Párizstól északra, elérte Mantes-ot. A másik délen Melunbe érkezett. Patton¹⁰ mögött Hodges¹¹ tábornok, az I. amerikai hadsereg parancsnoka újracsoportosítja erőit, miután Orne megyében a terep megtisztításával végeztek. Bradleytől balra a Montgomery¹² parancsnoksága alatt levő hadseregcsoport, leküzdve a németek szívós ellenállását, lassan halad előre Rouen felé. De jobbra fedezetlen a terület, s Eisenhower sem akarja, hogy Patton előrküldje hadseregét Lotharingia felé, olyan messzire, amennyire csak a benzinutánpótlás lehetővé teszi. Később a déli irányból érkező de Lattre- és Patch-hadsereg bekapcsolódik az akcióba. A főparancsnok tervét teljesen lo-

⁹ Eisenhower, Dwight David (1890–1969): amerikai tábornok. 1942-ben ő vezényelte a szövetségesek észak-afrikai partraszállását, majd 1944-ben az Európában harcoló szövetséges erők főparancsnokaként a normandiai partraszállást is. 1953–1961 között az USA (republikánus párti) elnöke.

¹⁰ Patton, George Smith (1885–1945): amerikai tábornok, jelentős páncélosstratégia a második világháborúban. Részt vett a kelet-afrikai harcokban, 1943-ban partra szállt Szicíliaiban, 1944–1945-ben az Egyesült Államok 3. hadseregének parancsnoka Franciaországban és Dél-Németországban.

¹¹ Courtney Hodges (1887–1966): amerikai katonatiszt, közlegényből lett tábornok. 1944 augusztusától az USA I. hadseregének parancsnoka az európai hadműveleti területen.

¹² Montgomery, Bernard Law (1887–1976): brit marsall. A második világháborúban a brit hadsereg parancsnoka 1942–1943-ban az el-alamein-i offenzívánál, a szicíliai partraszállás-kor, az itáliai harcokban, illetve ő vezette a szövetségeseket a normandiai partraszállásnál (1944). 1945–1946-ban a brit megszálló csapatok parancsnoka Németországban, 1951–1958 között a NATO-erők helyettes parancsnoka.

gikusnak találtam, egyetlen pont kivételével, amely erősen aggasztott: Párizs felé nem vonult senki.

Kifejeztem Eisenhowernek megdöbbenésemet és nyugtalanságomat:

– Stratégiai szempontból sehogyan sem értem: ha csapatai Melunnél, Mantes-nál, Rouennál, egyszerűen mindenütt átkelnek a Szajrán, miért éppen csak Párizsnál nem kelnek át rajta? Annál inkább nem értem, mert ez a közlekedési vonalak gócpontja, amelyekre Önöknek a továbbiakban szükségük lesz, tehát fontos, hogy minél előbb helyreállítsák őket. Ha akármilyen más helységről lenne szó, nem pedig Franciaország fővárosáról, az én véleményem semmire sem kötelezné Önt, mert rendes körülmények közt Öntől függ a hadműveletek vezetése. De Párizs sorsa alapvetően fontos a francia kormánynak. Ezért vagyok kénytelen közbelépni, és felkérni Önt, hogy irányítson Párizsba csapatokat. Természetesen a 2. páncélos francia hadosztályt kell elsősorban kijelölni erre a feladatra.

Eisenhower nem leplezte előttem zavarát. Úgy éreztem, alapjában véve osztozik nézetemben, s maga is szívesen irányítaná Leclerc-t¹³ Párizsba, de bizonyos okokból, amelyek nem csupán stratégiai természetűek, ezt jelenleg még nem teheti. Tulajdonképpen azzal magyarázta az elodázást, hogy a fővárosban dúló csata súlyos károkat és a lakosság körében nagy embervesztéseket okozhat. Ám nem tett ellenvetést amikor felhívtam a figyelmét, hogy ez a szempont akkor igazolhatná a várakozást, ha Párizsban semmi sem történne, de elfogadhatatlanná válik, ha már egyszer a hazafiak harcban állnak az ellenséggel, s éppen ezért mindenféle fölfordulás bekövetkezhet. [...]

Végül is a főparancsnok kijelentette, hogy határozott időpontot ugyan nem tud mondani, de rövidesen kiadja a parancsot a Párizs felé vonulásra, és a Leclerc-hadosztályt szemelte ki erre a hadműveletre. Tudomásul vettem ígéretét, de még hozzáfűztem: véleményem szerint ez olyan nagy fontosságú nemzeti ügy, hogy hajlandó vagyok magamra vállalni a felelősséget, és amennyiben a szövetséges parancsnokság sokáig késlekedne, magam indítom Párizs felé a 2. páncélos hadosztályt.

Forrás: De Gaulle: Háborús emlékiratok. 454–455.

1. Foglald össze De Gaulle tevékenységét 1940 és 1944 nyara között! Miért őt ismerték el a Hitler ellen harcoló szövetségesek Franciaország hivatalos képviselőjének?
2. Kövesd a térképen a szövetségesek haditervét! Mi volt e terv célja? Miért nem tetszett e haditerv De Gaulle-nak?
3. Mi volt az a két tényező, amivel indokolta a Párizs elleni hadművelet fontosságát? Miért pont ezeket az érveket hangoztatta a katonai vezetők előtt? Mi az, amit még „mellesleg” megemlített?

¹³ Leclerc, Philippe Marie de (1902–1947): Franciaország marsallja. A második világháború elején lovassági tiszt. Hamar csatlakozott De Gaulle Szabad Franciaországához. 1941-től 1943-ig Afrikában harcolt, 1944-ben a 2. páncélos hadtest élén ő szabadította fel Párizst és Strasbourgot. 1945 második felében az indokínai francia csapatok parancsnoka, ő írta alá francia részről Japán kapitulációját.